

Araştırma Makalesi

İsmail Uyaroğlu'nun "Bir Liranın İki Günü" Adlı Eserinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi

An Examination of Ismail Uyaroğlu's Work "Two Days of One Lira" from The Point Of View of Children's Literature

Research Article

Zehra Yıldız*1

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Haziran, 2024
Cilt 6, Sayı 1
Sayfalar: 66-77
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 20.03.2024
Kabul : 11.05.2024

DOI: 10.47770/ukmead.1456013

Özet

Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuk gerçeğinden hareketle birtakım özelliklere sahip olması beklenir. Üretilen eserlerin hitap ettiği kitleye uygun olarak çocukların gelişim düzeyine, seviyelerine, ilgilerine odaklanan nitelikler barındırması gerekir. Bu özelliklere sahip eserlerin çocuk ile buluşturulması, buna paralel olarak kitap sevgisi ve okuma alışkanlığını da beraberinde getirecektir. Bu bağlamda çocuklar için oluşturulmuş eserlerin incelenmesi önemlidir. Bu amaçla, çalışmada çocuk edebiyatı alanında eser vermiş olan İsmail Uyaroğlu'nun "Bir Liranın İki Günü" eserinin çocuk edebiyatı açısından uygunluğu incelenmiştir. Bu çalışma, nitel bir araştırma olup doküman incelemesi yöntemi ile yürütülmüştür. Eserin iç ve dış yapı özellikleri incelenip değerlendirilerek yorumlanmıştır. Uyaroğlu tarafından kaleme alınan "Bir Liranın İki Günü" adlı eser dış-ç iç yapı özellikleri açısından değerlendirildiğinde çocuk okuyucular için uygun özelliklere sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: "Bir Liranın İki Günü", çocuk, çocuk edebiyatı, çocuk kitapları, İsmail Uyaroğlu.

Abstract

Works of children's literature are expected to have certain characteristics based on the reality of children. The works produced should have qualities that focus on children's developmental level, levels and interests in accordance with the audience they address. Bringing works with these features together with children will bring along the love of books and reading habits in parallel. In this context, it is important to examine the works created for children. For this purpose, in this study, the suitability of Ismail Uyaroğlu's "Two Days of a Lira", who has worked in the field of children's literature, in terms of children's literature was examined. This study is a qualitative research and was conducted with document analysis method. The internal and external structure features of the work were analyzed, evaluated and interpreted. When the work "Two Days of a Lira" written by Uyaroğlu is evaluated in terms of external and internal structure features, it is seen that it has suitable features for child readers.

International Journal of
Karamanoğlu Mehmetbey
Educational Research

June, 2024
Volume 6, No 1
Pages: 66-77
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Corresponding author

Article Info:

Received : 20.03.2024
Accepted : 11.05.2024

DOI: 10.47770/ukmead.1456013

"Bir Liranın İki Günü", child, children's books, children's literature, İsmail Uyaroğlu.

Keywords

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, zyildizqa@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-8527-9922>

GİRİŞ

İnsanoğlunun, hayatın her evresinde gelişime, öğrenmeye, değişime ve dönüşüme açık olduğu bilinmektedir. Ancak küçük yaşlardaki bireylerin öğrenmeye, gelişim ve değişime daha meraklı ve yatkın olduğu gözlemlenmektedir. Bu açıdan çocuk bireylerin içinde bulunduğu ortam, iletişim kurduğu insanlar ve karşılaştıkları eserlerin nitelikli olması önemsenmelidir. İpşiroğlu (2008) yaptığı çalışmalardan hareketle Türk çocuk edebiyatının emekleme döneminde olduğunu dile getirmiştir. Bu bağlamda küçük okurlara önerilecek eserlerin çocuk edebiyatına uygunluk açısından incelenmesi elzemdir. Çocuk edebiyatında nitelikli sayılabilecek ürünlerde jest ve mimiklerle aktarılan öfke, sevinç, korku gibi hisler usta kalemlerin elinde kelimelerle hayat bulur. Eserde ele alınan olay ve durumlar kahramanlar aracılığıyla aktararak okuyucuya deneyim kazandırmak ve empati yeteneklerini güçlendirmek amaçlanır. Böylece gerçek yaşam ve insan gerçekliği tüm yönleriyle çocuğun karşısına çıkarılır (Sever, 2017). Nitekim hedef kitlesi çocuk olan eserler oluşturulurken çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınmalıdır. Çünkü bu edebiyat dalının öznesinin çocuk olduğu unutulmamalıdır.

Türk Dil Kurumu (2024) çocuk ve çocukluk kavramını şu şekilde tanımlamaktadır:

"Bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız", çocukluk ise "İnsan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi"

Arıcı (2016) çocuk kavramını; bilgi edinmeye hevesli, kendine özgü gelişimsel özellikleri bulunan, algı ve ilgileri doğrultusunda hareket eden birey olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanıma göre ise çocuk; ruhen, bedenen ve sosyal olarak yeterli seviyede olgunluğa ulaşmamış ve gelişimsel olarak tamamlanamamış bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır (Karadoğan, 2019). Bu doğrultuda çocuk kavramına ilişkin farklı tanımlar bulunduğu görülmektedir.

Genellikle bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denildiği bilinmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2017). Ancak bu sınırlamanın her zaman ve her şartta geçerli olduğunu söylemek oldukça güçtür. Nitekim bazı bilim adamları, 0-14 yaş grubunu çocukluk dönemi olarak almaktadırlar. Bu yaş aralığı evrensel olarak ele alındığında ülkeler arası farklılıklar gözlemlenmektedir. İngiltere'deki çocuk yaş aralığı ile Afrika ülkelerindeki çocuk olarak kabul görmüş bireyin yaş aralığı birbirinden tamamen farklılık göstermektedir (Yalçın ve Aytaş, 2017). Bu bağlamda kavrama ilişkin öne sürülen yaş aralığının toplumdan topluma, kültürden kültüre değişiklik gösterdiği ortadadır. Ancak 20 Kasım 1989'da çocuk kavramı tanımı üzerine ilk kez uzlaşma sağlanmış, 2 Eylül 1990'da ise Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yerini alarak yürürlüğe girmiştir. Buna göre çocuk kavramı tanımı;

"Çocuğa uygulanabilecek kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır" (Şirin, 2019).

olarak kabul edilmiştir.

Bu hükümden varılacak çıkarım bireyin on sekiz yaşına kadar geçirdiği her evreyi çocuk kavramı adı altında sınırlandırarak yasalaştırmış olmasıdır.

Edebiyat maddesine ait birden fazla tanım mevcuttur. Farklı ve çeşitli kaynaklarda edebiyat ve sanat kavramları ele alınmıştır. Ancak hepsinin benzer bir yönü vardır ki o da duygu aktarımının estetiksel bir uyumla verilmesi gerektiğidir. Edebiyata bakış açısı iki farklı şekilde olabilir. Esası aktaran ifade de denilebilirken güzel yazılar olarak görmek de mümkündür. Edebiyatın çok katmanlı ve değişken olduğu unutulmamalıdır. Türkçe sözlükte edebiyat maddesi şu anlamı verir:

"Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın" (TDK, 2024).

Edebiyat dünyası, her yaş grubuna hitap eden zengin bir mirasa sahiptir; bu çeşitlilik içinde çocuklar için özel olarak tasarlanmış eserler de önemli bir yer tutar.

"Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile üretilen çocuksu bir edebiyattır" (Şirin, 2000).

Sever' e göre çocuk yazını, hayatın gerektirdiği gerçekleri çocuğun ihtiyaç ve gereksinimlerini dikkate alarak estetik kaygı ile sunan duygu, düşünce ve sergilediği davranışlarını olumlu etkileyen yapıtların genel adıdır (Sever, 2007). Temizyürek ve diğerleri (2016) ise çocuk edebiyatını; çocuğun hayal dünyasına hitap eden, belli bir kriterleri taşıyan aynı zamanda estetiksel olan, kelime hazinesini zenginleştirerek dilini geliştirebilecek milli evrensel değerleri bünyesinde barındıran, keyif alarak dinlediği, okuduğu, haz duyduğu sözlü ve yazılı bir edebiyat olarak tanımlamaktadır. Yapılan tanımlardan hareketle çocuk edebiyatının çocukların gelişim düzeylerinin dikkate alınarak meydana getirilen bir alan olduğu aşikardır. Çocuk edebiyatı, genç zihinleri şekillendirmesi, hayal dünyalarını zenginleştirilmesi ve onlara yaşama dair tecrübeler sunması bakımından göz ardı edilemeyecek kadar önemli ve kıymetlidir. Çünkü bu edebiyat çocuğun kendi kültürünü tanımasını, benimsemesini ve milli duygularını beslemesini sağlar. (Doğru vd., 2023). Aynı anda edebiyat ve eğitim alanında yer alan çocuk edebiyatı eğitimin ayrılmaz bir unsurunu oluşturmaktadır. Her ne kadar çocuk edebiyatının hususi amacı doğrudan öğretmek olmasa da çocuğu eğlendirerek bilgi aktarımında bulunduğu da bilinen bir gerçektir. Çocuğun gelişimini her açıdan olumlu etkilemesine rağmen çocuk edebiyatı dünyada ayrı bir dal olarak 17-18. yüzyıla kadar bir yer edinmemiştir. Bu edebiyat alanı ilk olarak İngiltere'de 17. yüzyılda ele alınmış, Türkiye'de ise 19. yüzyılda bağımsız bir edebiyat olma yolunda ilk adım atılmıştır. Tanzimat dönemiyle birlikte çocuk ayrı bir değer olarak benimsenmiştir. Şirin'e (2019) göre de Tanzimat'la birlikte çocuğun edebiyatta görünür olmaya başladığı söylenebilir.

“Çocuk edebiyatının başat özelliği ise kaynağı da sınırı da çocuk ve çocukluk olan, çocuğu ve çocukluğu anlayan, çocuk bakışı, ‘çocuğa görelilik’ ilkesi ve ‘çocuk gerçekliğine’ uygun yazılmış bir edebiyat olmasıdır” (Şirin, 2019).

Bu ifadeden hareketle eserler meydana getirilirken çocuğa görelilik ilkesine hassasiyet gösterilmelidir. Metinleri oluşturma aşamasında çocukların bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özellikleri göz önünde bulundurularak eserler ortaya çıkarılmalıdır. Bu da çocuk gerçeğinden hareketle çocuğa görelilik ilkesine verilen önemin bir sonucudur.

Erken çocukluk dönemiyle birlikte çocuk ve genç bireylere okuma alışkanlığı kazandırmak, kitap sevgisi aşlamak çocuk edebiyatının en temel işlevidir. Çocuklar için meydana getirilmiş olan bu edebiyatın çocukların dil becerilerini geliştirmek, hayal dünyalarını zenginleştirmek, etik değerlere ve duyu gelişimlerine katkı sağlamak gibi birçok işlevlere sahip olduğu da bilinmektedir. Mustafa Ruhi Şirin’ e göre

“Çocuk edebiyatı, çocuğun edebiyatla ilk karşılaşmasını sağlayan, günlük kullanılan dilin üstünde bir dil ile çocuğun ana diliyle etkileşimini sağlayan bir işleve sahiptir. Diğer bir işlevi ise, geleceğe dönük yüzü ile okuduğunu anlayan, düşünen ve kendini gerçekleştiren bireyi, özellikle de edebiyat okurunu yetiştirmektir” (Şirin, 2016).

Çocuk bireyler gelişim süreçlerine uygun olarak beslemeleri gereken duyu ve düşünce dünyaları için edebiyata ihtiyaç duyarlar. Bu noktada çocuğun kitap ile tanıştırılması bu ihtiyacın giderilmesini sağlarken sürece uygun nitelikli kitapların tercih edilmesi önemlidir. Günümüzde hedef kitlesi çocuk olan birçok eser kaleme alınmaktadır. Sayıca azımsanamayacak olan bu eserlerin nitelikli olması, onların gelişimlerine olumlu katkılar sağlayarak duyarlı bir birey olarak yetişmesine imkân tanır. Şirin (2000), çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocuğun gelişme evrelerine uygun olarak ruh, biliş, dil ve toplum yönünden duyarlılıkla oluşturulması gerektiğini savunur. Bu açıdan niteliği güçlü ve çocukların gelişimine olumlu yönden katkı sağlayacak eserlerin oluşturulması önem arz etmektedir. Edebiyatımızda çocuklar için meydana getirilmiş birçok eser bulunmaktadır. Bu eserlerin de benzer yöntemlerle değerlendirilmesinin çocuk edebiyatına ve Türkçe eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada çocuk edebiyatı dalında iki eseriyle ödül almış olan İsmail Uyaroğlu’nun “Bir Liranın İki Günü” adlı öykü türündeki eseri çocuk edebiyatı açısından ele alınıp incelenmiştir. İsmail Uyaroğlu, Balıkesir’in Balya ilçesinde 1948 senesinde dünyaya gelmiştir. Anne ve babası ayrı olan yazar dedesinin yanında büyümüştür. Yükseköğrenimini İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü’nde tamamlayarak Türkçe öğretmeni olmuştur. Memleketin değişik yerlerinde bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra 1980 yılında öğretmenliği tamamen bırakarak farklı işlerde çalışmıştır. Milliyet Sanat Dergisi tarafından düzenlenen yarışmada “1974’ün En Başarılı Genç Şairi” yarışmasında dereceye girerek edebiyat dünyasında adını duyurmuştur. 1967 yılında yazmaya başlamış olan yazarın ağırlıklı şiir olmak üzere yirmiden fazla eseri bulunmaktadır (Uyaroğlu, 2018).

Araştırmanın önemi

Çocukların edebiyat ile tanışmaları henüz okula başlamadan gerçekleşir. Çocuk edebiyatı metin türleri arasında yer alan masal, ninni, destan, bilmece, tekerleme fıkra gibi ürünlerle başlayan bu süreç informel eğitimin de önemli bir parçasıdır. Bu türlerde çocuk eğitime dair çok sayıda önemli örneği görebilmek mümkündür. (Bunsuz, 2021). Doğumlarından itibaren masal ve ninniler ile çocuk edebiyatıyla iç içe büyüme dönemi geçirirler. Çocukların hayal güçlerinin, duygusal zekâlarının ve dil becerilerinin gelişmesine katkıda bulunan bu edebî ürünlerin çocukların edebiyat ile tanışmasında önemli bir rol üstlendiğini söylemek mümkündür.

Eğitim serüvenlerinin başlaması ile de çocuk kitaplarına birebir yanlarında bir ebeveyn ihtiyacı gözetmeksizin yazar – okur arasındaki bilgi, düşünce ve duyu aktarımıyla baş başa kalırlar.

Sever’in bu konu hakkında belirtmiş olduğu görüş de şu şekildedir:

“Kitaplar, okulöncesi dönemden başlayarak çocukları renk, çizgi ve sözcüklerin estetik diliyle tanıştıran, onlara anadilinin güzelliğini duyumsatan ilk araçlardır” (Sever, 2008).

Bu bağlamda öğretmenler ve ebeveynler tarafından seçilen kitapların niteliklere uygunluk barındırması gerekli ve önemlidir.

Zaman içerisinde değeri anlaşılan çocuk edebiyatı alanı, ülkemizde nicelik olarak istenilen seviyede değildir (Neydim, 2000; Sınar, 2006; İpşiroğlu, 2008; Sever, 2013). Bu nedenle eserlerin incelenmesi ve nitelikli olanların belirlenmesi gerekmektedir.

Bu bakımdan çocuklar için yazılmış olan İsmail Uyaroğlu’na ait “Bir Liranın İki Günü” adlı eserinin çocuk edebiyatı açısından incelenip değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Araştırmanın amacı

Araştırmanın amacı, çocuk edebiyatı yazarlarından İsmail Uyaroğlu’nun 1979 Yunus Nadi En Güzel Çocuk Romanı Armağanı’nı alan “Bir Liranın İki Günü” isimli eserin iç ve dış yapı unsurları bakımından çocuk edebiyatına uygun olup olmadığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda eser incelenirken aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. “Bir Liranın İki Günü” adlı eser dış yapı (kitabın boyutu, kâğıt, kapak, cilt, resim, sayfa düzeni, harf) unsurlarını ne ölçüde taşımaktadır?
2. “Bir Liranın İki Günü” adlı eser iç yapı (tema, konu, plan, ileti, kahraman, dil ve anlatım) unsurlarını ne ölçüde taşımaktadır?

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). İsmail Uyaroğlu'nun "Bir Liranın İki Günü" adlı çocuk kitabının iç ve dış yapı unsurları açısından incelenmesini hedefleyen bu çalışmada veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır.

"Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Çalışma dokümanı

Çalışmanın materyalini İsmail Uyaroğlu tarafından kaleme alınan "Bir Liranın İki Günü" adlı eser oluşturmaktadır. Eserin ilk baskısı Güneş Yayınevi tarafından 1979 yılında basılmıştır. Çalışmada eserin 2018 yılında Say Yayınları tarafından yapılan 3. basımı incelenmiştir. Çalışmaya konu olan kitabın seçiminde, eserin 1979 Yunus Nadi En Güzel Çocuk Romanı Armağanı'na sahip olması ve öncesinde üzerine bir çalışma yapılmamış olması etkili olmuştur.

Verilerin analizi

Araştırmada ele alınan "Bir Liranın İki Günü" adlı eser basılı materyal olarak temin edilmiştir. Çalışmaya katkı sağlamak amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada tespit edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu teknik doğrultusunda ulaşılan veriler, önceden belirlenmiş olan izleklere göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analize göre, amaç elde edilen bulguları bir düzen çerçevesinde yorumlayarak okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek 2005).

Çalışmada ulaşılan veriler değerlendirilirken; Sedat Sever, Selahattin Dilidüzgün, Necdet Neydim ve Canan Aslan tarafından yazılan, İlköğretimde Çocuk Edebiyatı (2007) adlı eserde çocuk edebiyatının temel niteliklerinin yer aldığı unsurlar göz önünde bulundurulmuştur. Bu unsurlar şu şekildedir:

- Dış yapı unsurları (boyut, kâğıt, kapak, cilt, resim, sayfa düzeni, harf)
- İç yapı unsurları (tema, konu, plan, ileti, kahraman, dil ve anlatım)

Eser, çocuk edebiyatı kriterlerine uygunluk açısından tekrar tekrar okunarak taranmıştır. Unsurlar tespit edilerek işaretlemeler yapılmış olup kısa notlar alınmıştır. Elde edilen bulgular ise doğrudan alıntılara dayandırılarak yorumlanmıştır. Ayrıca eser dil ve anlatım yönünden incelendiğinde atasözü, deyim ve ikileme grupları ile karşılaşılmıştır. Eserdeki deyimler ve atasözlerinin tespit edilmesinde Hilal Özşahin, Mehmet Uluçay, Raşit Yetim ve İlkay Gökçen tarafından hazırlanan Atasözleri, Deyimler ve Özdeyişler Sözlüğü'nden ve TDK'nin genel ağ adresindeki Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden yararlanılmıştır. Tespit edilen veriler alfabetik sıraya göre tablo hâline getirilerek yorumlanmıştır.

BULGULAR

Birinci ve ikinci probleme ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

1. Eserin dış yapı özellikleri

Eser bu bölümde dış yapı özellikleri açısından sırası ile kitabın boyutu, kâğıt, kapak, cilt, resim, sayfa düzeni ve harf olmak üzere incelenip değerlendirilerek yorumlanmıştır.

1.1. Kitabın boyutları

Çocuk edebiyatında kitap seçimi yapılırken boyut faktörü dikkate alınmalıdır. Kitabın hacim ve büyüklüğü çocuğun yaşına ve gelişim sürecine uygunluk göstermelidir. Aynı tip kitap seçiminden kaçınılmalı ve çocuğun ilgisinin değişebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Temizyürek, Şahbaz ve Gürel, "Çocuk Edebiyatı" isimli eserde "Çocuk kitaplarında 16x23 cm boyutlarının ideal ölçüler olduğunu belirtmektedirler" (Temizyürek ve diğ., 2016). Bu hususta "Bir Liranın İki Günü" adlı eserin incelenmesi sonucunda boyutunun 19,5 cm uzunluk, 13,5 cm en, 0,5 cm kalınlığa sahip olduğu belirlenmiştir. Sayfa sayısı 64'tür. Kitap ölçüleri 7-12 yaş aralığındaki çocukların okuyabileceği uygunlukta olduğu düşünülmektedir.

1.2. Kâğıt

Çocuk edebiyatı türünde yazılan eserler kaliteli, birinci veya ikinci baskı hamur kağıdına basılmalıdır. Kâğıt sağlam olmalı, kolay yırtılmamalı ve mürekkebi kolay yayılmamalıdır. Ayrıca kâğıdın gözleri yoracak kadar parlak ve çok ince olmaması gerekmektedir (Tür ve Turla, 2005, akt. Kuru ve Kuru, 2021).

Eser ikinci tip hamur kâğıt kullanılarak basılmıştır. Bu hamur tipi mat yapıya sahip olup, göz yormayan özelliktedir. Kitapta kullanılan kâğıt düşük gramajlı olmadığı için yazı ve görseller arka yüze geçmemiş, ilk kullanımda yıpranmayan sağlam ve dayanıklı bir kitap haline gelmiştir.

1.3. Kapak

Bir eser ile ilk karşılaşma kapak ile başlar. Kapak estetiği okur için esere karşı duyacağı sempatiyi ilk izlenimle birlikte getirir.

İlköğretimde Çocuk Edebiyatı adlı eserde, çocuk kitaplarının biçimsel (dış yapı) özellikleri bölümünün, kapak başlığı altında dikkat edilmesi ve uyulması gereken hususlar şu şekilde belirtilmiştir:

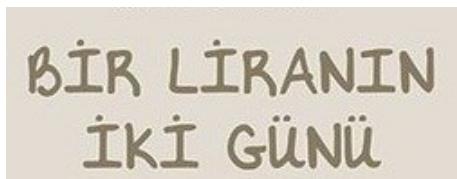
“Çocuk kitaplarındaki kapak, çocukların kitaba yönelmesini sağlayan ilk önemli uyarandır. Kapak tasarımının güzel duysal (estetik) özellikleri, çocuğun duygu ve düşünce üretmesine olanak sağlamakta, onu kitabı okumaya isteklendirmektedir. Çocuk kitaplarında ön ve arka kapak tasarımı grafik sanatçısı/tasarımcısı tarafından gerçekleştirilmeli; kapak resmi, çocuğun duygu ve düşünce üreterek metnin içeriğine yönelik hazırlık yapmasına katkı sağlamalıdır. Sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış bir kapak tasarımı ve bu tasarımda yer alan kapak resminin; çocuk okura, metni okumaya hazırlanma, “bir ön okuma” süreci yaşattığı bilinmelidir” (Sever, 2007).

1.3.1. Ön Kapak

Şekil 1. “Bir Liranın İki Günü” kitabı ön kapağı (Uyaroğlu, 2018).

Şekil 1’deki bulgulara göre görsel “Bir Liranın İki Günü” adlı eserin kapak tasarımıdır. Mehmet İlhan Kaya tarafından tasarlanan kapağın resimleyeni ise Tan Oral’dır. Kapak resminde yer alan para figürü için renk tercihi çocukların dikkatine yönelik ilgisini çekmekle beraber kitabın adının görselden ayrı yazılışı okurun ilk bakıştaki karşılaştığı kargaşayı önleyici nitelikte olmuştur. Kapak yapısında kaliteli ve parlak nitelikte karton kapak tercih edilmiştir.

Şekil 2. Kitabın adı.

Şekil 2’deki bulgulara göre başlıkta kullanılan punto büyüklüğü kapakla ilk karşılaşma anında dikkatlerin sadece tasarımda kullanılmış görselle kaymasını engeller.

Şekil 3. Kitabın ön kapağında yer alan görsel.

Şekil 3'teki bulgulara göre kapakta yer alan bu görsel kitap içeriği hakkında çocuğa merak uyandıracak ölçüde ipucu verir. Aynı zamanda başlığın görsele uyarlanmış hâlini yansıtır. Çocuk gerek başlığa gerekse tasarımdaki görsele baktığında kitap içeriği hakkında bir fikir üretmiş olacaktır.

1.4. Cilt

Ciltleme çocuk kitapları için daha fazla önem arz etmektedir. Kas ve sinir yapıları henüz yetişkin düzeyde gelişim gösterememesi nedeniyle bilinçli kullanım sağlanamaz. Bu yaş grubu çocukları için cildin daha dayanıklı ve dikişli olması gerekir. Mukavva, bez veya içeriğinde plastik barındıran tercihler kitabın alacağı zararı önler. Nitekim Kuru ve Ünlü Kuru'ya (2022) göre;

"Çocuk kitaplarında ciltlemeye önem verilmelidir. Ciltlemesi sağlam ve kaliteli olan kitaplar, uzun süre dağılmadan kullanılabilir."

Bu ifadenin yukarıda verilmiş olan düşünceyi destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

İsmail Uyaroğlu'nun "Bir Liranın İki Günü" adlı eserin cildi 300 gr. Amerikan Bristol (karton) kapaktır. Ön yüzü parlak lak (selefon) kaplamadır. Kitap sayfası doğrultusunda ince bir yapıya sahip olan bu kitap tutkallı basımdır. İnce kitaplar için dikişe gereksinim duyulmaz.

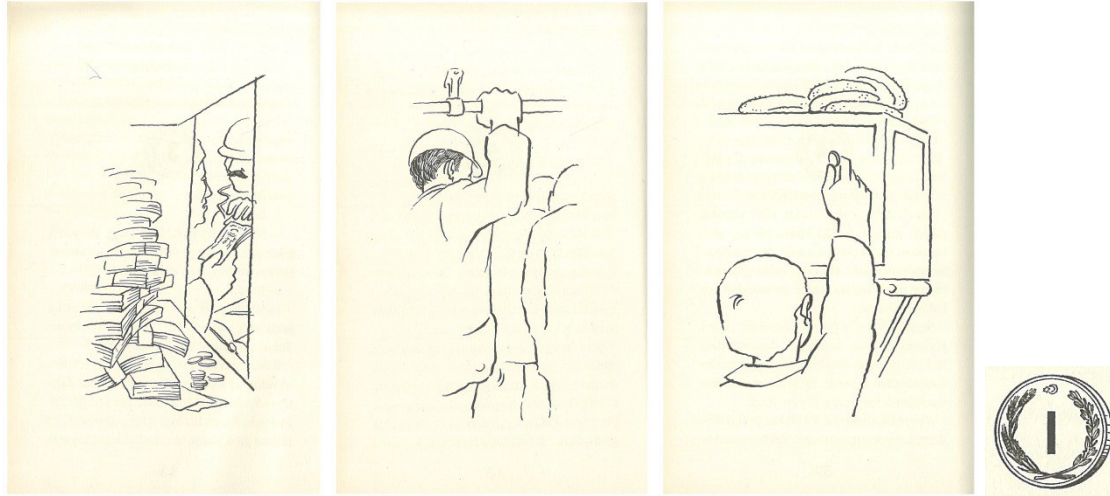
1.5. Resim

Bir yazar çocuk kitaplarında çocuğa aktarmak istediği duygu ve düşüncelerin tamamını yazınsal metin ile aktarmaz. Duygu ve düşüncelerini aktarmak için metinleri uygun resimlerle destekleyerek çocuğun hafızasında yer etmesini, algılarını güçlendirmesini, duyu uyaranları ile hayal gücünde hareketlilik oluşturmayı amaçlar. Özer'e göre de

"Çocuk kitaplarında yer alan resimler, çocukların kendilerini ifade etmelerini sağlayacak biçimde bir sanatçı özgünlüğü ile resmedilmelidir. Resimler, hafızada daha çok kalır. Bu bakımdan çocuk kitaplarında resimler önemlidir" (Kuru ve Ünlü Kuru, 2021).

Bu nedenle çocukları bakan değil, gören ve anlayan bireyler haline getirmede sanatçının öznel yorumuyla birlikte oluşturulmuş resimlerin çizgi dili önem arz etmektedir.

Uzman kişilerce resmedilmesi kitapta yer alan resimlerin konuya uygunluk ile birlikte konuyu açıklayıcı nitelikler taşıması için gereklidir. Yazınsal metinde görsel öğeler ile tamamlayıcılık sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan eseri okuyan çocukta duygu devinimleri bazen güldürmesi ile bazen düşünmesi, bazen de hüzünlenmesi ile kendini gösterecektir.

Şekil 4. "Bir Liranın İki Günü", görseller (Uyaroğlu, 2018).

Şekil 4'te yer alan bulgulara göre dört görsel "Bir Liranın İki Günü" adlı eserden seçilerek yerleştirilmiştir. Kitaptaki resimler Tan Oral tarafından resmedilmiştir. Renk kullanılmamıştır. Çocuğun hayal ve düşünce gücüne bırakılarak kitap ile arasında bağ kurması ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır.

1.6. Sayfa düzeni

Sayfa düzeni her yaşa hitaben düzenli olmalıdır. Fakat çocuklar için dikkat edilmesi gereken bazı durumlar vardır. Bu durumlar Tür-Turla (2005) ve Kuru'ya (2018) göre metin ile resim arasındaki algılamayı arttırması ve metnin anlaşılabilirliğini sağlaması için sayfaların düzenli ve planlı şekilde yer almasıdır. Çocuğun okuduğu metin ile metne ait olan resim aynı sayfa üzerinde yer almalıdır. Bu sayede görsel ve işitsel algılarının bütünleşmesi sağlanmış olmaktadır. Turla (2005), Kuru (2018) kitaplardaki metinlerin satır aralıkları ve sayfanın kenarlarının ölçüleri karmaşa yaratmayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunur. Bu bağlamda eşit verilmiş sayfa kenarlıkları ve satır aralıkları da okuru yormaması açısından önem arz etmektedir.

"Bir Liranın İki Günü" adlı eserde planlı bir sayfa düzeni görülmüştür. Kelimelerin yer aldığı sayfada satır arası 0,5 cm olarak tespit edilmiştir. Eşit verilen sayfa kenarları, satır arası ve kelimelerin birbiri ile olan mesafesi doğrultusunda kelime karışıklığının önüne geçilmiştir.

1.7. Harf

Harf kavramı ele alındığında ilk dikkat edilmesi gereken ilkelerden birisi yaş unsurudur. Çünkü yaş ile punto orantılı gitmelidir. Çocuğun harfi seçebilmesi, yorulmadan akıcı bir okuma sağlayabilmesi harf kavramını önemli kılar. Bu hususta Sever çocuk eserleri için harf başlığını şu şekilde niteler (Sever, 2007).

Kitaplardaki harfler, çocukların Türk abecesindeki harfleri tanımasına, sözcükleri kolayca okumasına olanak sağlamalıdır.

“Temel ilke, yaşına uygun olarak çocuğun gözünü yormayacak boyuttaki harflerin seçilmesidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklara seslenen kitaplarda 24, 22, 20; ilköğretimin ilk yıllarındaki çocuklar için hazırlanan kitaplarda ise 18, 16, 14 punto büyüklüğündeki harflerin kullanılması yeğlenmelidir. Çocukların yaşları büyüdükçe, kitaplarda kullanılan puntoların boyutları küçülmelidir.” (Sever, 2007, Ünite 2).

“Bir Liranın İki Günü” adlı eserin hitap ettiği yaş grubu ilköğretim çağı olarak belirlenmiş ve harfler 14 punto büyüklüğünde kullanılmıştır. Tercih edilmiş harf boyutu okurun yaşına uygunluk göstererek rahatlıkla okumasına olanak sağlamaktadır.

2. Eserin iç yapı özellikleri

Eser bu bölümde iç yapı özellikleri açısından sırası ile izlek, konu, plan, ileti, kahraman ve dil ve anlatım olmak üzere incelenip değerlendirilerek yorumlanmıştır.

2.1. İzlek

Tema, çocuğun okuduğu metindeki kavramlardan anlam çıkarabilmesi için okurun düzeyine uygunluk gerektirir. Eğitim ve öğretime katkı sağlaması gerektiği de göz önünde bulundurularak belirlenmesi çocuk gelişimi için sağlıklı olacaktır.

“Sanatçı ele aldığı, işlediği konuyla okurda bir etki uyandırmak ister. Okuma sürecinde, okurun duyarlılığını besleyen, duygu ve düşünce eğitimine katkı sağlayan bu etki, yazınsal nitelikli metnin izleğidir” (Sever, 2007).

“Bir Liranın İki Günü” adlı eserde yazarın eserine uygun olan yaş kitlesi 7-12 yaş aralığında belirlenmiştir. Bu seviye grubunda yer alan çocuklar için eserdeki temalar üç başlık altında aşağıdaki gibi toplanabilir. Bunlar;

Erdemler teması: Adalet, dürüstlük, sabır, sorumluluk, arkadaşlık.

Birey ve toplum teması: Dayanışma, vatandaşlık, hak ve eşitlik, sosyo-ekonomik farklılıklar.

Duygular teması: Cesaret, merak, özgüven.

Yukarıda yer alan temalar eserde sade bir dil ile çocuğa aktarılmıştır. Anlatım biçimi hitap ettiği yaş grubu için anlaşılır düzeydedir. Bu bağlamda kitap çocukların okuması için uygunluk gösterirken verilmeyi amaçlayan değerler bakımından da oldukça zengindir.

2.2. Konu

Çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için ilgilerini çekeceği, üzerlerinde merak uyandıracak konuya sahip olan eserleri seçmek gerekir. Taşıdığı evrensel niteliklerin yanı sıra kültür miraslarına, toplumca benimsenmiş ahlaki unsur ve kurallara dair içerik taşıması önemli ve gereklidir. Seçilen konuların düşünmeye yöneltmesi ve onların hayata dair birtakım görüşler kazanmalarını sağlaması gerektiği görüşü öne sürülmüştür (Temizyürek vd., 2016). Bu bağlamda kitabın konusu bahsedilen yargılardan herhangi birini barındırması çocuğun yönelimini düşünmeye çevirmeli ve kazanımlar elde etmesini amaçlamalıdır. Bir yetişkine kıyasla çocuklar için konu seçimi daha dikkatli ve özenle yapılmalıdır.

Yazar, “Bir Liranın İki Günü” adlı eserde bir lira olarak belirlenmiş ve kişileştirilmiş olan bir bozuk paranın konuşabildiği ve değiştirmekte olduğu konuları bize olay örgüsünün içinde verir. Eser, şahit olunan birtakım olaylar neticesinde bir paranın üzerinden ilerleyen bir anlatıdır. Eserde vurgulanan pek çok nokta ve yargı vardır. Ancak konuya ilişkin ana unsur verilmiş temalar dâhilinde çocuğa hayatı ve bu hayatın sunmuş olduğu gerçekleri anlatmaktır.

2.3. Plan

Plan; öykünün düzenli şekilde okuyucuya aktarılmasını sağlayan yapıdır. Plan sayesinde içerik giriş, gelişme ve sonuç olarak üç bölüm halinde ilerler.

Giriş, kahramanların okuyucuya tanıtıldığı ve okuyucunun dikkatini çekmek amacıyla merak uyandırıcı unsurların işe koşulduğu bölümdür. Gelişme olayların başladığı, kahramanların birtakım zorluklarla karşılaştığı ve mücadele ettiği durumların anlatıldığı bölümdür. Sonuç bölümü ise giriş ve gelişme bölümlerinde başlayan olayların bir sonuca bağlandığı, çözüme ulaştığı yerdir. 2016 yılında yazılmış “Çocuk Edebiyatı” adlı eserde de belirtildiği üzere;

“İyi bir plan; olaylar, durumlar, düşünce ve duygular arasında uyumlu bir ilişkinin gerçekleşmesini sağlar; eserin okur üzerindeki etkisini artırır” (Temizyürek vd., 2016).

Özetle, plan sayesinde yazar tarafından kurgulanan olaylar anlamsal bir tutarlılık içinde, gereksiz ayrıntılardan arındırılmış olarak okuyucuyla buluşma imkânı bulur.

“Bir Liranın İki Günü” adlı eserde kurgulanan olaylar gereksiz ayrıntılardan arındırılmış olup on altı bölümde okuyucuya aktarılmıştır. Hikâyenin başından sonuna kadar olaylardaki merak unsuru aktif kılınarak çocuk okurun okuma isteği diri tutulmuştur. Eserde sıkıcı ve karmaşık olmayan bir anlatım çizgisi oluşturularak akış sağlanmıştır.

2.4. İleti

İleti, bir amacın sunuşta verilmek istenilen asıl düşüncesidir. Sever’e göre ise ileti; yazarın okurla paylaşmak istediği düşünce ya da öğretici metinlerde yazarın savunduğu, vermek istediği düşüncedir (Sever, 2008).

"Bir Liranın İki Günü" adlı eserde Uyaroğlu'nun vermeyi amaçladığı ileti bir lira üzerinden okura sunulmuştur. Hayat şartları, dönem koşulları, eşitsizliğin yol açtığı durumlar ile çocukları tanıştırmak için asıl ileti olan bu zor durum ve kavramlar karşısında cesaretini toplamayı, dayatılan haksızlıklara karşı hak arayışını, merakını diri tuttuğu takdirde doğru bilgiye ulaşacağını bir lira üzerinden kendi düşünceleri ile aktarmıştır. Bir lira burada yazarı simgelemektedir.

2.5. Kahramanlar

Çocuk kitaplarında kahramanlar çocuk okuyuculara örnek teşkil edecek niteliklere sahip olmalıdır. Çünkü çocuklar, okudukları kitabın kahramanlarıyla bağ kurarlar ve onları kendilerine model alırlar (Temizyürek vd., 2016). Bu sebeple kahramanlar abartıya kaçmadan gerçekçi bir biçimde tasarlanmalıdır.

Tablo 1: "Bir Liranın İki Günü" adlı eserde yer alan kahramanlar ve özellikleri

Kahramanlar	Kahraman özellikleri
Bir lira	Meraklı, öğrenmeye hevesli, duygusal, sorgulayan.
Ökkeş	Çalışkan, meraklı, arkadaş çevresi tarafından sevilen bir çocuk.
Şerif İnce	Sorumluluk sahibi, çalışkan, ailesine değer veren, haklarını arayan bir baba profili.
Ökkeş'in Annesi	Eşine destek olan, fedakâr, sevgi dolu bir anne.
Öğretmen	Sabırlı, idealist, anlayışlı, ilgili, sevecen bir kişilik.
Patron	Kendi çıkarları uğruna başkalarının emeklerini sömürerek haksız kazanç sağlayan bencil bir kişilik.
Muhasebeci	İtaatkâr kişilik.
Ali, Enver, Zeki, Cemile ve Cevdet	Ökkeş'in sınıf arkadaşları.
Abdullah, Nafiz, Ahmet, Recai	Şerif İnce'nin iş arkadaşları.
Kitapta adı geçen diğer kahramanlar	Şişman teyze, simitçi.

"Bir Liranın İki Günü" adlı eser, kitaba da ismini vermiş olan bir lira üzerinden ilerlemiştir. Başkarakter olarak bir lira alınırken diğer iki önemli karakter ise Ökkeş ve babası Şerif İnce'dir. Bir lira, baba karakteri üzerinden hak arayışını okura sunarken, Ökkeş karakteri üzerinden ise eşitsizliğin, geçim sıkıntısının çocuk psikolojisi üzerindeki etkilerini okura taşımıştır.

2.6. Dil ve anlatım

Dil ve anlatım, çocuklar için meydana getirilen yapıtlarda göz ardı edilmemesi gereken bir özelliktir. Çocuklara anadilinin sözcük varlığını ve özelliklerini tanıtan, anlam gücünü örneklerle gösteren ilk yazılı ürünler çocuk kitaplarıdır (Sever, 2017).

Araştırmacılar ana dili öğretiminin aile dışında, usta yazar ve şairlerin metinleriyle, eserleriyle gerçekleşmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Yıldız, 2008; Sever, 2004; Belet vd., 2008; Cemiloğlu, 2001). O hâlde çocuk kitaplarında kullanılan dil çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmalı, aktarılmak istenilen duygu ve düşünceler dilin kurallarına uygun bir biçimde basit, anlaşılır ve net bir şekilde ifade edilmelidir.

İsmail Uyaroğlu'nun "Bir Liranın İki Günü" adlı eseri öykü türünde kaleme alınmıştır. Eser dil ve anlatım açısından incelendiğinde kullanılan dilin açık, yalın ve anlaşılır olduğu görülmektedir. Yazar cümlelerini kısa ve net bir şekilde oluşturmuş, noktalama ve yazım kurallarına da gereken hassasiyeti göstermiştir.

Ayrıca eserde "Ben sabahı ipe çektim.", "Kimseden ses çıkmadı." vb. şeklinde daha çok kurallı cümlelerin kullanıldığı fakat belirli bir noktayı vurgulamak, okuyucunun dikkatini çekmek ve duygusal etki yaratmak amacı ile de "Soluduğuna göre çok koşmuş anlaşılın.", "Bütün gece uyku girmede gözüme." vb. gibi yer yer devrik cümlelerin işe koşulduğu görülmektedir.

Kullanılan sözcüklerin öz Türkçe olduğu eserde hitap ettiği yaş grubundaki çocukların anlamını bilemeyeceği "bordro, sendika, felek ve yün eğirmek" gibi kelime ve kelime grupları da eserde yer almaktadır.

Son olarak eserde ana dili gelişimine katkı sağlayan, söz varlığını zenginleştiren atasözleri, deyim ve ikilemelerle de sıkça karşılaşmaktadır.

2.6.1. Atasözleri

İsmail Uyaroğlu'na ait "Bir Liranın İki Günü" adlı eserde toplam iki adet atasözü kullanıldığı tespit edilmiştir. Kitapta yer alan atasözleri ayrıntılı olarak Tablo2'de gösterilmiştir.

Tablo2: Eserde Yer Alan Atasözlerinin Alfabetik Sıralaması

Eserde Yer Alan Atasözleri	Atasözü Sayısı	Yer Aldığı Sayfa
Battı balık yan gider	2	27
Bir elin nesi var iki elin sesi var	1	57
Toplam	3	

2.6.2. Deyimler

İsmail Uyaroğlu'na ait "Bir Liranın İki Günü" adlı eserde toplam 39 adet deyim kullanıldığı tespit edilmiştir. Kitapta yer alan deyimlerin bir bölümü aşağıda gösterilmiştir. Eserin tamamında yer alan deyimler ise ayrıntılı olarak Tablo3'te yer almaktadır.

"... yalnız, çenesi düşmüştü" (Uyaroğlu, 2018).

Yazarın birinci bölümde eser kahramanının yerli yersiz konuştuğunu ifade etmek için bu deyim kullandığı görülmektedir.

"... son defa baktım Ökkeş'e gözlerinin içi gülüyordu" (Uyaroğlu, 2018).

Yazarın on dördüncü bölümde eser kahramanının çok mutlu oluşunun gözlerinin parlaması ile anlaşıldığını anlatmak için bu deyim kullandığı görülmektedir.

"... gene iki yakamız bir araya gelmiyor, görüyorsun" (Uyaroğlu, 2018). Yazarın altıncı bölümde eser kahramanlarının geçim sıkıntısı çektiğini ifade etmek için bu deyim kullandığı görülmektedir.

"... birden yüreğim cız etti; yarın ayrılıyordum Ökkeş'ten" (Uyaroğlu, 2018). Yazarın on ikinci bölümde eser kahramanının çok üzülüğünü anlatmak için bu deyim kullandığı görülmektedir.

"... sabahı iple çektim" (Uyaroğlu, 2018). Yazarın altıncı bölümde eser kahramanının heyecanını anlatmak için bu deyim kullandığı görülmektedir.

Tablo 3: Eserde Yer Alan Deyimlerin Alfabetik Sıralaması

Eserde Yer Alan Deyimler	Deyim Sayısı	Yer Aldığı sayfa
Aklına bir şey gelmek	1	50
Alkış kopmak	1	45
Altüst olmak	1	7
Anası ağlamak	1	24
Açlıktan nefesi kokmak	1	55
Balık kavağa çıkınca	1	6
Bildiğini okumak	1	38
Burnu büyümek	1	6
Cin gibi olmak	1	62
Çanak yalamak	1	56
Çenesi düşmek	1	8
Demeye kalmadan	1	37
El değiştirmek	1	8
Eline tutuşturmak	1	30
Feleği şaşmak	1	26
Gözdağı vermek	1	21
Gözlerinin içi gülmek	1	61
Gözüne uyku girmemek	1	59
Gözünün yaşına bakmamak	1	21
İki yakası bir araya gelmemek	1	28
İple çekmek	1	29
Kendine gelmek	1	10
Kulak kesilmek	1	10
Meraktan ölmek	1	55
Nefes aldırılmamak	2	21
Ses çıkmamak	1	39
Sesini çıkarmamak	1	21
Sevinçten (havalara) uçmak	1	15
Söze karışmak	1	20
Sıkı tutmak	1	46
Şıp diye	1	38
Takla atmak	1	43
Tepelerine binmek	1	56
Türkü tutturmak	1	9
Uykusu kaçmak	1	58
Yok ananın örekesi	1	22
Yoksun bırakmak	1	29
Yüreği cız etmek	1	53
Yüreği hop etmek	1	49
Toplam	40	

2.6.3. İkilemeler

İsmail Uyaroğlu'na ait "Bir Liranın İki Günü" adlı eserde toplam 19 adet ikileme kullanıldığı tespit edilmiştir. Kitapta yer alan ikilemelerin bir bölümü aşağıda gösterilmiştir. Eserin tamamında yer alan ikilemeler ise ayrıntılı olarak Tablo4'te gösterilmektedir.

"... yüzü allak bullak, dışarı çıkmış Abdullah" (Uyaroğlu, 2018).

"... vitrinlere baka baka gidiyordu" (Uyaroğlu, 2018).

"... hepsi de çarpuk çarpuk ve çirkin oluyor bu yazıların" (Uyaroğlu, 2018).

"... elini istemeye istemeye geri çekti" (Uyaroğlu, 2018).

"... sinirli sinirli baktı" (Uyaroğlu, 2018).

"... söylene söylene yoluna devam etti" (Uyaroğlu, 2018).

"... bakına bakına okula geldik" (Uyaroğlu, 2018).

Tablo4: Eserde Yer Alan İkilemelerin Alfabetik Sıralaması

Eserde Yer Alan İkilemeler	İkileme Sayısı	Yer Aldığı Sayfa
Allak bullak	1	21
Altüst	1	7
Art arda	1	23
Baka baka	1	46
Bazı bazı	1	36
Bağıra bağıra	1	39
Çarpuk çarpuk	1	36
Deste deste	1	6
Eğlene eğlene	1	46
Hızlı hızlı	1	19
İstemeye istemeye	1	50
İtiş kakış	1	37
İç içe	1	6
Sinirli sinirli	1	49
Söylene söylene	1	49
Sıkı sıkı	1	46
Tek tek	1	57
Üst baş	2	24
Yan yana	1	6
Toplam	20	

TARTIŞMA VE SONUÇ

İsmail Uyaroğlu'na ait olan "Bir Liranın İki Günü" adlı eser iç ve dış yapı özellikleri açısından incelendiğinde çalışmayla ilgili bazı önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Eserde işlenen temalar adalet, dürüstlük, sabır, sorumluluk, arkadaşlık, dayanışma, vatandaşlık, hak ve eşitlik, sosyo-ekonomik farklılıklar, cesaret, merak ve özgüven olarak karşımıza çıkmaktadır. 7-12 yaş aralığına mensup ilköğretim çağındaki çocukların düzeyine uygun olan bu temalar eserde örtük bir biçimde okuyucuya verilmektedir.

Konu hedef kitlenin ilgisini çekmek, onlara öğretici nitelikler kazandırmak ve okuma alışkanlığı edindirmek amacıyla özenle kaleme alınmıştır. Yazar eseri kelime çeşitliliği bakımından zengin tutarak çocukların dil gelişimine katkı sağlamayı amaçlamıştır. Çocukların söz varlığını geliştirmek adına atasözü, deyim ve ikileme grubu kullanılarak içerik zenginleştirilmiştir.

"Bir Liranın İki Günü" adlı eserde 39 adet deyim, 19 adet ikileme grubu ve 2 adet atasözünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Çocuklara yönelik oluşturulan eserlerde dil zenginlikleri üzerine yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır (Kaya, 2012; Oran, 2015; Alagöz, 2012; Gökçe, 2008). Mevcut çalışmalar ile kıyaslandığında incelenen eserin deyim ve ikileme grubu bakımından zengin olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda eserin ana dili gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Ancak elde edilen bulgular neticesinde eserin atasözleri bakımından deyim ve ikileme grubuna kıyasla zayıf olduğu gözlemlenmektedir. İncila Çalışkan'ın 6-12 yaş grubuna hitaben yazmış olduğu "Babamın Kitap Sandığı" adlı eseri üzerine gerçekleştirilen çalışmada Kuru ve Ünlü Kuru (2020), eserde atasözüne rastlamadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan bir diğer çalışmada ise Uz ve Özcan (2020), Behiç Ak'ın inceledikleri 10 öykü kitabının 7'sinde atasözünün yer almadığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda yapılmış olan çalışmalardan hareketle çocuk okurlar için meydana getirilen eserlerde daha çok deyim ve ikileme grubuna ağırlık verildiği atasözleri bakımından zayıf kaldığı yorumu yapılabilir.

Eserin içerisinde hayat bulan kahramanlar çocukların kendilerine örnek olarak seçebilecekleri rol model karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğan (2015) Sevim Ak'ın çocuk kitapları üzerine yapmış olduğu çalışmada karakterler aracılığıyla

çocukların hayata hazırlandığı ve gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri olaylar karşısında gösterecekleri davranışları karakterler üzerinden öğrendiklerini ifade etmiştir. “Bir Liranın İki Günü” adlı eserde de yer alan karakterlerin, gerçek hayatta karşılaşılabilecek durum ve olaylar karşısında çocuklara farkındalık kazandırarak problem çözme becerisini geliştirdiğini söylemek mümkündür.

Ayrıca eserin yazıldığı plan dâhilinde metinde herhangi bir karmaşıklık gözlemlenmemiş, geri dönüşlere mahal vermeyecek bir şekilde düzenlenmiştir. Eser toplamda 16 bölüm olarak okuyucu ile buluşturulmuştur.

Okuyucunun kitaba çekilmesini sağlayan ve kitap ile arasındaki ilk bağı oluşturan en önemli unsur kitabın kapağıdır. Kapak tasarımı dikkat çekici olmalı ve içerik hakkında ipucu vermelidir. “Bir Liranın İki Günü” adlı eserin kapak tasarımı Mehmet İlhan Kaya tarafından hazırlanmıştır. Kitabın içeriği ile kapak arasındaki ilişkiyi korumuştur. Kitabın kapak yapısı parlak karton kapak olarak tercih edilmiştir.

Kitapta yer alan resimler Tan Oral tarafından tasarlanmıştır. Renksiz olarak verilen resimler genel hatlarıyla kitabın içeriği ile uyumludur. Kullanılan resimlerle çocuk okuyucuların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır.

Eserde kullanılan harf büyüklüğü 14 puntodur. Hitap edilmekte olan yaş grubu okuruna kitabı rahatlıkla okuyabileceği imkânı vermektedir. Kullanılan kâğıdın cinsi ikinci tip hamur olup mattır. Eserde kullanılmış olan bu kâğıt okuyucuların gözlerini yormayan ve kolay yıpranmayan bir kâğıt cinsi olmasıyla da tercih edilmiştir.

Uyaroğlu tarafından kaleme alınan “Bir Liranın İki Günü” adlı eser dış yapı ve iç yapı özellikleri açısından ele alınıp değerlendirildiğinde çocuk okuyucular için uygun özelliklere sahip olduğu görülmektedir.

ÖNERİLER

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilerden hareketle birtakım önerilerde bulunulabilir:

- Kitapta yaş grubu ibaresi bulundurulmaması göze çarpmaktadır. Bu durum sonucunda okur, kitap seçiminde doğru bir tercih yapamayabilir. Bu bağlamda kitabın yeni basımında yaş grubu ibaresinin eklenmesi önerilebilir.
- Ayrıca kitabın içeriğinde çocukların anlamını bilemeyeceği kelime ve kelime grupları ile de karşılaşmıştır. Sayfa alt notunda bu kelimelerin numaralandırılarak sözlük anlamlarının verilmesi yaş grubunun da göz önünde bulundurulmasıyla çözüm odaklı bir ilerleyiş olarak sunulabilir.
- İsmail Uyaroğlu'nun çocuk okurlar için yazmış olduğu diğer eserlerinde aynı yöntemlerle incelenip değerlendirilmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Edebiyatımızda çocuklar için meydana getirilmiş çok sayıda eser bulunmaktadır. Bu eserlerin de benzer yöntemlerle değerlendirilmesi çocuk edebiyatına ve Türkçe eğitimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alagöz, F. C. (2012). *Cahit Uçuk'un masal kitaplarında temel değerlerin Türkçe eğitime katkısı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Belet, D. ve Deveci, H. (2008). *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu 2,3,4 Mayıs 2008 Bildiriler. Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi* (s.140-170). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bunsuz, H. (2021). *Sözlü kültür geleneğinde İslam*. Konya: Tablet Kitabevi.
- Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi* (3.baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Doğan, Ç. (2015). *Sevim Ak'ın çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel öğeleri yönünden incelenmesi ve Türkçe eğitime katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Doğru, M., Saraç, N., Seven, H., ve Güngör, A. (2023). Edebî Metin Olarak Masalların Ana Dili Öğretimine Katkıları (Ayağına Diken Batan Serçe Örneği). *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. (34), 512-524.
- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye katkısı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- İpşiroğlu, Z. (2008). *Çağdaş çocuk ve gençlik yazınının Türkiye'deki işlevi, gelişimi ve konumu çağdaş Türk yazını*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Karadoğan, U. C. (2019). Çocuk ve çocukluk kavramının tarihsel süreçte değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 4(7), 195-226.

- Kaya, M. (2012). *Emine Işinsu'nun romanlarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Kuru, H. ve Ünlü Kuru, B. (2021). Süleyman Bulut'un "Çocukların Hakları Var" adlı eserinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 101-114.
- Kuru, H. ve Ünlü Kuru, B. (2020). İncila Çalışkan'ın "Babamın Kitap Sandığı" adlı çocuk kitabında değerler ve dil zenginliği. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 103- 117.
- Kuru, H. ve Ünlü Kuru, B. (2022). Nermin Şenol Kalyoncu'nun "Salkımsöğütteki Orkestra" adlı eserinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 57-71.
- Kuru, H. (2018). Hamdullah Köseoğlu'nun "Küçük Ressam" ve "Elimi Bırakma Anne" adlı eserlerinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 25-39. <https://doi.org/10.30803/adusobed.371636>
- Neydim, N. (2000). *Çocuk ve edebiyat*. İstanbul: Bu Yayınları.
- Oran, G. (2015). *Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Özşahin, H., Uluçay, M., Yetim, R., Gökçen, İ. (2018). *Atasözleri deyimler ve özdeyişler*, Ankara: Ata Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2007). Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır? S. Sever (Ed.), II. Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, s.41-56.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S., Dilidüzgün, S., Neydim, N. ve Aslan, C. (Ed. Z.Güneş). (2007). *İlköğretimde çocuk edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınevi.
- Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü* (1.baskı). İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Dergisi*,4(7), 175-225.
- Şirin, M.R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili Dergisi*, 110(780), 12-31.
- Şirin, M. R. (2019). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış* (2.baskı). İstanbul: Uçan At Yayınları.
- Şirin, M.R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı* (3.baskı). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Temizyürek, F., Şahbaz, N. K. ve Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara, Pegem Akademi.
- Türkben, T. ve Avan, H. G. (2020). Michael Ende'nin "Momo" adlı eserinin çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(2), 451-468.
- Tür, G. ve Turla, A. (2005). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. İstanbul: Ya-Pa Yayın.
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2024), [edebiyat ne demek TDK Sözlük Anlamı \(sozluk.gov.tr\)](https://sozluk.gov.tr)
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2024), [çocukluk ne demek TDK Sözlük Anlamı \(sozluk.gov.tr\)](https://sozluk.gov.tr)
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2024), [çocuk ne demek TDK Sözlük Anlamı \(sozluk.gov.tr\)](https://sozluk.gov.tr)
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2024), [Türk Dil Kurumu Sözlükleri \(sozluk.gov.tr\)](https://sozluk.gov.tr)
- Uyaroğlu, İ. (2018). *Bir liranın iki günü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Uz, M. ve Özcan, M. F. (2020). Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" Dizisindeki Hikâye Kitaplarının Kalıplaşmış Söz Varlığı Açısından İncelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (47), 187-214.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı* (9. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2008). *Yeni öğretim programlarına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.